

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Wilson bi rad preprečil štrajk na železnicah.

Predsednik kliče zastopnike obeh strank v Washington na posvetovanje.

Washington, 14. avg. — Predsednik Wilson je sinoči poslal električno brzojavko zastopnikom železniških družb in štirih bratovinskih železniških uslužbenecov.

Velika nesreča na električni železnici v Johnstownu, Pa.

Washington, 14. avg. — Predsednik Wilson je sinoči poslal električno brzojavko zastopnikom železniških družb in štirih bratovinskih železniških uslužbenecov.

„Čudim se, da ne morete priti do sporazuma. Generalni štrajk na železnicah bi v tem času prinesel veliko škodo vsem Zedinjenim državam. Vledelega vas pozivljamo, da pridete v Washington, čimprej mogoče, da se z vami pogovorim v osebnih konferenci, preden storite kak definitiven korak.“

Woodrow Wilson. — Obe stranki sta se odzvali Wilsonu in zastopniki so se na potu v Washington. Zadnja seja z zveznimi posredovalci, ki je trajala šest ur večerj, se je končala brez vsakega vspeha.

Zastopniki železničarjev so odločno odklonili arbitražo ali razsodišče in izjavili, da proglasijo štrajk na železnicah še danes. Štrajk je odvisno le še od konferenca z Wilsonom, kako bo izpadla stvar.

Ako pride do generalne stavke, naj bi Wilson zahteval od kongresa nujni zakon za obvarovanje pošte. Pošta ne sme biti ovirana in družbe, ki imajo pogodbo z vlado na razvažanje pošte, bodo odgovorne za vsako oviro.

Johnstown, Pa., 13. avgusta. — Na progi Southern Cambria Traction Co. se je dogodila velika nesreča med Echem in Brookvalom, ko sta udarila skupaj dva voza cestne železnice.

Štirinajst oseb je bilo takoj mrtvih, enajst jih je umrlo na potu v bolnišnico in okoli šestdeset jih je ranjenih.

Pravi vzrok nesreče ni znan. En vozač je stal blizu remize v Echu, ko se je drug voz, ki ga je vodil motorist August Varner, z vsoto pripodil po klancu nizdol in rešil vanj.

Med mrtvimi se nahajajo Kuč Stefan, gospa Lene in njen sinček, ki so najbrž Slovenci ali Horvatci.

Walsenburg, Colo., 13. avgusta. — Okrajni uradniki okraja Huerfano v družbi pomožnih deputirjev in krvnih psov love tri naštemljenje tolovaže, ki so oropali živonoročja Francisco Pacheco za 4000 do 5000 dolarjev v zlatu. Roparji so bili na konjih.

Pacheco živi s svojo družino na gori in je bil na glasu, da ima veliko večjo vsoto denarja doma, kakor ga opravi ne prisilijo, da gre v mesto in naloži denar na banki. Zadnji čas je prejel Pacheco večjo vsoto denarja za prosto živino. Denar je spravil v lahko železno blaginjo doma.

Roparji s krinkami na obrazu, so prodrali na sprednja vrata. Pacheco je v temi odprl vrata in takoj sta mu dva bandita stavela puške na glavo. Z osornim glasom mu je tretji zapovedal, naj izide iz hiše in pokaže, kje ima hrano in denar. Pacheco je v obotnosti življenje. Pacheco je v sobico od kuhinje, kjer je bila skrita blaginja. Eden tolovažev jo je našel z razbojstvom.

Pa dotravnemu ropu so tolovaji pridružili v smertni protu rudniški tolovaj Rouse. Eni tolovaji so bili že v

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Železničarji stoje na stališču svojih zahtev. — Tiranstvo postopanje kraljev železa v Minnesoti. — Štrajk voznikov mleka v Clevelandu. — Strojniki v Milwaukee še vedno v stavki. — Draginja papirja jemlje delo črkostavcem.

Pohod unijakih delavcev v La Salle.

La Salle, Ill., 14. avg. — Štirinajst unijakih delavcev iz bližnjih mest je večerj korakalo v pohodu v tem mestu in v Peru izkazujod simpatije do štrajkačev delavcev v cementovnah. V Peru je bil shod v parku, kjer sta govorila J. D. Shubhoek, generalni organizator A. F. of L. in Ed. Carbin, podpredsednik delavske federacije v Illinoisu.

Kompanije postavljajo štrajkarje pod kap.

Duluth, Minn. 13. avgusta. — Rudniške družbe so pričele brezobzirno nastopati proti štrajkačim rudarjem, ker nemorejo razbiti solidarnosti med štrajkarji. Zadržna brutalnost gospodarja se zrceli v tem, da so pričeli pošiljati stanovanjske odpovedi. V mnogih slučajih so bile žene z otroci spodene direktno na okrajno cesto.

Na Leontia location so oboroženi kompanijski klateži vstopili v stanovanje štrajkarja in spodili njega in njegovo družino iz postelje in mu naznanili, da naj hitro spravi s kompanijskega sveta. Mnogo rudarjev lastuje svoje hiše in jih ima postavljene na kompanijskem svetu. Za ta svoj plačujejo rudarji najemnine.

Vsa hudobnost je klarskega trsta se vidi v tem, da zahtevajo od rudarja prepeljati hišo v enem dnevu. Take šikane imajo namen ostrašiti rudarje, da bi se vrnili na delo.

Seveda ni taktika prinesla je klarskega trstu pričakovane uspeha, ker so se rudarji odločili, da se ne vrnejo na delo, dokler ne zmagajo. Rudarji pravijo, če bo treba, da bodo rajše skozi svo zimo taborili na okrajni cesti, kakor da se pod starimi pogoji vrnejo v služnost.

Vsled tega brutalnega in strahopetnega nastopa s strani gospodarjev, bo treba postaviti šotorska za štrajkarje in njih družine. Zato je pomoč za štrajkarje nujno potrebna.

Darovi za štrajkarje naj se pošiljajo na sledečo addresso: Wm. D. Haywood, 164 W. Washington St. Chicago, Ill.

Štrajkarju se je omračil duh.

Chisholm, 13. avgusta. — Najeti kompanijski klateži in vbijalec so tako brutalno pretepli štrajkarja Martina Muleha, da je prišel ob pamet. Mesto da bi štrajkarja prepeljali v bolnišnico, so ga odvedli v ječo v Virginijo, da preiščejo njegovo zdravstveno stanje.

Odkar so najmeniki pretepli Muleha, ni bil več pri zdravi pameti. Tako je živel še 14 dni, dokler se niso znaki blaznosti pokazali očitno.

Družbe in kapitalistični listi seveda trdijo, da se mu je zmešalo vsled vročine pri štrajkarski paradi. Ta je bosa. Pravi vzrok je iskati v tem, da so ga najeti pretepači hudo stegli.

Take razmere so v štrajkovnem okraju in vendar se oblasti ne ganejo, da bi zapre človeškemu življenju nevarne elemente, ki so jih najele kompanije.

Cleveland, brez mleka.

Cleveland, O., 13. avgusta. — Stavka razvažalcev mleka se je tako razširila, da je bilo že večerj mesto skoraj brez mleka. Telling Bolle Vernon Company, mesto da bi priznala zahteve štrajkarjev, se je zatekla na sodišče in prosila za sodnijsko prepoved. Sodnik Homer G. Powell je ustregel družbi.

Rusi prodirajo proti Lvovu.

Italijanska ofenziva se je ustavila.

ZAVEZNIKI POROČAJO O ZMAGAH IN VSPEHIH NA VSEH FRONTAH. — PRODİRANJE ITALIJANOV SE USTAVLJA PRED VIPAVSKO DOLINO. — PRI TOLMINU DIVJA HUĐA BITKA. — RUSI SE BLIŽAJO HALIČU, JUŽNO OD LVOVA. — ANGLEŽI IN FRANCOZI IMAJO TUDI UGODNA POROČILA. — BOJI PRED VERDUNOM SE NADALJUJEJO.

Zavezniki pričeli z ofenzivo na Balkanu.

ZADNJE VESTI.

Petrograd, 14. avg. — Ruska ofenziva proti Lvovu se nadaljuje neovirana. Večerj so naše čete okupirale Mariampol, sedem milj južno od Haliča. V smeri od reke Seret so Rusi okupirali dolgo vrsto utrjenih vasi in hribov. Število avstro-nemških vojštanikov znaša od 1. avgusta 83.963.

Rim, 14. avg. — Italijanske čete so osvojile nekaj utrjenih pozicij v okolici Trilica. Istočno od Gorice smo našli na močan odpor Avstrijcev. Pri Tolminu divja velika bitka.

London, 14. avg. — Angleži so osvojili eno miljo zakopov severnozaprpadno od Posteresse. Nemški protinapadi so bili odbiti.

Paris, 14. avg. — Naše čete napredujejo južnoistočno od Maurepasa. Nemški napadi pred Verdunom so bili odbiti.

Berlin, 14. avg. — Francoski napadi blizu Maurepasa so bili brez vspeha. Naši protinapadi ob Bistrici v južni Galiciji so deloma ustavili rusko prodiranje.

Bukarešt, via Copenhagen, 13. avg. — Rumunski se pripravljajo na vojno.

Spliočni pregled. Zavezniki razglašajo nadaljne zmage in vspehe na petih frontah. Francozi so vzeli nemške zakope na tretji obzračni črti od Hardecourta do reke Somme pri Buscortu v daljavi štirih milj in eno miljo daleč v nemško črto. To ozemlje obseza ves hemski gozd in Nemci priznavajo, da so izgubili "del tega gozda". Pred Verdunom se vrše neprestani boji za utrdbi Thiaumonta.

Rusi nevdržno prodirajo v južni Galiciji. Po padcu Stanislava, katerega so vzeli v petek, so Rusi glasom poročili iz Petrograda osvojili vse ozemlje pred Tarnopolom in Bučacem, kjer so se nahajale glavne zimske pozicije avstrijske armade. Vsled nenavadno naglega prodiranja Rusov pod generalom Lečitskim južno od Stanislava in pod generalom Šerbačevom v centru, ki je s svojimi četami prekoručil Zloto Lipo na desni strani Dnjestra, je prišlo avstrijska armada pod generalom Bothmerjem v kočljiv položaj. Grozi ji namreč obkolitev obeh bokov. Lečitski zdaj prodira proti Haliču, zadnji važni postaji na progi Stanislav-Lvov, ki se nahaja 16 milj severno od Stanislava. Dunaj nima večerj nobenega poročila iz ruskega bojišča, dočim poročila Berlin le o bojih v Karpatih in južno od Zaločev, kjer "se avstrijske armade regrupirajo po izdelanem načrtu". V soboto je poročal Dunaj, da so Avstrijci zapustili Stanislav brez boja.

Italijani nadaljujejo s poročili o prodiranju in osvajanju južno in istočno od Gorice. Okupirali so Opatje selo šest milj proti jugu. Pri Tolminu, dvajset milj severno od Gorice, se je razvila huda bitka. Obnem poročila Rim, da so Italijani našli na odpor istočno od Gorice, v okolici Svete Gore, kjer so Avstrijci dobili pojačanja, a kljub temu da so Italijani "napredovali za dve miljii". Dunaj pa poroča, da so bili odbiti vsi italijanski napadi blizu vipavske doline.

Zavezniki so začeli v petek tudi z dolgo pričakovano ofenzivo na Balkanu in pravijo, da so okupirali postajo Doiran in bližnje vasi blizu srbske Macedonije.

Uradna poročila slede: Francoško poročilo. Paris, 13. avgusta. — Severno od Somme so naše čete napadle nemške pozicije na tretji črti, ki se raztezajo od od Hardecourta do

Somme blizu Buscourta, na fronti šest kilometrov, in osvojile vse zakope in zemeljske utrdbi v daljavi do 1000 metrov v nemško črto. Prodrli smo v Maurepas in južni del vasi s pokopališčem vred je v naših rokah. Dalje smo raztegnili naše črte na južnem pobočju hriba št. 109 ob cesti od Maurepasa do Clery. Tam smo vjeli okrog tisoč neranjenih Nemcev in vplenili 30 strojnih pušk. Nemški protinapad med Maurepasom in Clery se je ponesrečil.

(Iz sobotnega poročila). Na desnem bregu Meuse (Verdun) smo napredovali v nočni bitki v okolici južno od Thiaumonta. Angleško poročilo. London, 13. avgusta. — Po hudem bombardiranju naših zakopov južnoistočno od Ypresa je sovražna infanterija novodollega kora organizirala napad, ali naši topovi so napad preprečili. Sovražnik je tudi poskušal vzeti zakope na hribu severno od Pozieresse, ki smo jih pred kratkim osvojili, toda naš protinapad mu je prekril računje in je imel velike izgube. Nikjer niso Nemci prodrli naše črte. Nemško poročilo. Berlin, 13. avgusta. (Zapadno bojišče. Močne angl. čete so napadle med Thiepvalom in Foreuxom blizu Guillemonta, Severno od Ovilersa in blizu Pozieresse smo odbili angleške napade. Ravnotako se je ponesrečil sovražni napad severno od Bazentina in pri Guillemontu. Močan francoski napad med Maurepasom in Sommo se je polegel; nekaj francoskih oddelkov je prodrlo v del nemškega gozda, kjer se še drže. Južno od Somme, blizu Barleuxa smo tudi odbili napade. Na desnem bregu Mase (Verdun) smo odbili vse francoske napade severno in zapadno od Thiaumonta. (Istočno bojišče). Na fronti nadvojvode Karla Franca so bili večerj boji južno od Zaločev. Drugače ni bilo infanterijskega gibanja severno od Karpatov. Regrupiranje avstrijskih čet po izdelanem načrtu v dotičnih okoljih se je izvršilo v redu. Teskom vspehne ga napada južno od Zabije v Karpatih smo vjeli 700 Rusov in vplenili tri strojne puške. Na obeh straneh gore Kapul so se nemške čete vdeležile boja. Na severni fronti maršala Hindenburga, zapadno od jezera Nobel in južno od Zarečev, smo odbili vse napade. Pri Stokhodu, istočno od Kovelja, smo dobili več strojnih pušk. Močni ruski napadi na obeh straneh Troscianice so bili odbiti. (Iz sobotnega poročila). Na fronti nadvojvode Karla Franca, južnozaprpadno od Monastirskaje, kakor tudi v kotu Dnjestra in Bistrici, so Rusi napadli z veliko močjo. Premoč sovražnika je prisilila naše čete, da so se umaknile na nekaterih krajih. Naši protinapadi so ovirali naskakujočega sovražnika in spravili bitko v trdovratni spopad na mestu. Nemško-avstrijskim četam je bilo ukazano, da se regrupirajo (porazdelijo) in to se zdaj vrši. Avstrijsko poročilo. Dunaj 12. avgusta. (Sobotno poročilo). — Južno od Zabije so bili Rusi odbiti. Severnoistočno od Stanislava in južnozaprpadno od Monastirskaje je sovražnik dosegel lokalne vspehe, toda nadaljno prodiranje smo ustavili. Naše čete na tem mestu so se morale umakniti vsled pritiska Rusov, ki so okupirali Tismijenico in Delatin. Mi smo ostavili Stanislav brez boja. (Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopes.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Recepti se ne
vratajo.

Naznina: Zedilnina dršave (členov
Chicago) in Canada \$5 na leto, \$1.50 na pol leta,
in 75c na tri mesece; Chicago in imenitstvo
\$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.12 na tri
mesece.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National
Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chi-
cago) and Canada \$5 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Cvetka kapitalizma.

Včas se pojavijo med kapitalisti možje, ki odkrito povedo, kako kapitalistični razred misli o delavstvu, če tirja svoje pravice a stavko. Med te vrste kapitalistov spada tudi kapitan Dollar, član trgovaške zbornice v San Francisco. Dollar je brez ovinkov in olepšavanja povedal, kako se lahko štrajkajoče delavce spravi na kolena in prisili, da se vrnejo pod starimi pogoji v služnost. Dollar je besede so sirove, ali odkrivajo nam resnico, da se kapitalistični razred ne strah najbrutalnejših, najsurovejših in najbolj divjaških sredstev, če je treba razbiti delavsko stavko.

Dollar je dejal pred zbrano trgovsko zbornico, da se delavske spore uravnava na najenostavnejši način, če se več ambulantnih voz, naloženih z organiziranimi delavci, pošlje v bolnišnico za prvo pomoč: "prosperita za zdravnike in bolniške streljnice bi hitro končala delavske spore," je dodal gornjim besedam. Ko je kapitan končal svojo brutalno govoranco, ni niti eden članov trgovske zbornice vstal in zavrnil tega barbara, katerega bi se sramovali celo na Turškem.

Bojeviti kapitan, ki je seveda tudi velik patrijot in lastnik parnikov in ladij, je na svojih ladjah trikrat menjal zastavo. Pred vojno so njegove ladje plule pod angleško zastavo. Ali to ga ni oviralo pisati, da je velik ameriški patrijot. Seveda je možakar pozabil povedati, da njegove ladje plujejo pod angleško zastavo, ker mu to znižuje stroške in množi profit. Ko je izbruhnila vojna in se v Pacifiku nemške bojne ladje lovile angleške ladje, je Dollar odkril svoje pristno ameriško srce, snel je angleške zastave s svojih ladij in jih nadomestil z ameriško zvezdasto zastavo. Njegov ameriški patriotizem ni trajal dolgo. Komaj je bil Pacifik očiščen nemških bojnih ladij, že so na Dollarjevih ladjah zopet zavihrale angleške zastave. Ob tem času je postala pravomočna La Folletova zakonska predloga za trgovsko mornarico in patrijot Dollar je imel takoj pri rokah izgovor, da je radi te zakonske predloge menjal zopet zastavo.

Razume se, če bi se posrečilo Nemcem streti moč Angležev na morju in bi nemški križarji prilpili v Pacifik, da bi patrijotičen kapitan potegnil angleške zastave s svojih ladij in jih nadomestil z zastavo "stare slave."

Sedaj ko poznamo plemenitega kapitana Dollarja, da menja zastave na svojih ladjah kot navaden človek umazano srajco, da je zastava njemu le sredstvo za pomnoženje profita, nam je jasna tudi njegova brutalna duša. Od človeka s takim mišljenjem ne moremo pričakovati drugega, kot da priporoča, naj teče delavska kri v potokih, da denarna možnja ne bo imela zgbue.

Kapitan Dollar je navaden brutalen nevednež, ki se ne zaveda dalekosežnosti svojega priporočila, prava cvetka kapitalizma, ki pozna le profit in nič drugega.

In koliko takih cvetk Dollarjeve vrste je med kapitalisti? Mnogo, da prav mnogo jih je! Ladijo se le toliko od Dollarja, da ne povedo javno, kar mislijo, ampak dajejo svojemu golemu orodju ukaze med štirimi stenami, kjer je javnost izključena. Gole orodje — najete klateže, sodrga in človeških mišič — potem izvršijo te ukaze in prelije delavsko

kri. Če bi bili Dollarji po številu tako močni, da bi lahko prelivali delavsko kri, bi ne najemali profesionalnih vbijalcev in pretepačev, ampak izvršili bi delo sami, da si tako prihranijo nekaj tisočakov. Tako pa vidimo, da najemajo klativiteze, ki zanje vrše krvavo delo.

Iz vsega tega pa prihaja dober nauk za delavce. Kapitalisti niso tako številni, da bi imeli toliko fizične sile, da bi rešili svojo potapljaško čoln, temveč morajo najeti druge ljudi, da jih rešijo. Če kapitalisti niso tako številni, da bi se rešili z fizično silo, niso tudi tako številni, da bi se obdržali z glasovnico.

Delavci združite se in porazite v jeseni kapitaliste — ne a fizično silo, ampak z glasovnico jim dajte, da bodo obležali na tleh.

Otroške delo znižuje število zločinov?

Ljudje, ki so jih zapeljali socialisti in delavski voditelji, mislijo, da radi tega delajo otroci v tovarnah in rudnikih, ker so kapitalisti lačni profita. Ah, kaj še, tako mišljenje napačno.

Tisti, ki mislijo, da se otroško delo zagovarja radi drugih vzrokov, se hudo "motijo."

Temu podobno je govoril senator Lee S. Overman iz Severne Karoline. On že ve, kaj govori, saj drugače bi pa ne bil senator. Te dni je vstal v senatu in ko je končal z govoranco, da je predložena zakonska predloga za varstvo otrok protustavna, je pričel dokazovati, da je otroško delo potrebno, da ne pridejo otroci v ječo. Svoje trditve je dokazoval na tale način: "V Severni Karolini je le 15 otrok od 100.000 otrok med 14. in 16. letom v ječi, medtem ko jih je v Massachusettsu 279, v Rhode Islandu 199 in v Missouriju 122. V vseh teh državah je otrokom pod 16. letom prepovedano delati v tovarnah. Severna Karolina nima takega zakona, ampak so otroci v tovarnah, kar povzroča, da niso v ječi."

Človeku, ki ne potrebuje drugih, da bi zanj mislili, je jasno, da otrok delavskih starišev ne more biti hkratu v dveh krajih: v ječi in tovarni. Zagovor senatorja iz Severne Karoline je jasen. Če otrok delavskih starišev ne dela v tovarni, je zanj prostor v ječi. V kapitalistični človeški družbi nima druge izbire.

Če je senator Overman prepričan, da otroško delo v tovarni krepki človeško moralo, zakaj ne pošlje svojih otrok v tovarno? Kot očeta ga vendar veže dolžnost, da se otroci ne pokvarijo in vzrastejo kot dobri člani človeške družbe. Senator Overman bo najlažje in najbolj jasno dokazal, da je prepričan o tem, o čemur je govoril v senatu, ko je bila na razpravi zakonska predloga za varstvo otrok, da svoje otroke nemudoma pošlje v tovarno in jih tako ohrani čiste in nepokvarjene. Dokler pa senator tako vzgoji otrok priporoča le za otroke delavcev in malih farmarjev, ga smatramo za zagovornika kapitalističnih interesov, ki je hotel javnosti nasuti peska v oči, da je prava vzgoja za otroke edino le v tovarni.

DOPISI.

Eveleth, Minn.

V taki paški vročini, kot je sedaj, se ob večerih vsak rad poda zvečer v javni ljudski park, da se malo ohladi.

Zadnje nedeljo bil sem tudi jaz v parku in videl sem precej zanimiv prizor. Po travi je sedelo in ležalo na stotine otrok, na nekoliško vzvišenem prostoru pa je igrala otročja godba. Med odmorom sta se dva moža, z vzadi zapetimi ovratniki, vdignila ter začela pridigovati mladini. Jaz se sicer nisem dosti brigal za njuno besedičenje, vendar mi je nekako po silni prilileto na uho par besed, da sem postal pozoren. Slišal sem nekaj takega, kot: "Zahvalimo te Kriste, ker nam daš tako lepo vreme, da se lahko vlečemo v travo in odpočijemo; zahvalimo te Kriste, ker nam daš vsega dobrega za jesti in vse druge udobnosti, amen." Ko je izgovoril amen, bil je konec in možakar je odšel. Hotel sem za njim da mu poverim, kako grdo laže, pa nisem mogel hitro prebrskati otrok, zato sem ga dohitel šele na ulici. Potrkam ga po rami in ga vprašam,

Photo by American Press Association.

Prizor iz zadnjega štrajka cestnolesniških uslužbenov v New Yorku: Policija lovi nekaj namirnešev, ki so povzročili manjšo izgredo v par krajih. Drugače je štrajk izpadel popolnoma mirno.

zakaj ne govori resnice, kadar ljudstvu kaj pridiga. On se mi odreže, da nikdar ne govori ničesar drugega kot resnico in da ni povedal nič drugega kot resnico, ko je trdil, da imajo vsi ljudje na svetu vsega dosti. Jaz sem mu odgovoril, da je morda govoril resnico če je mislil nase in na svojo stranko, da pa to ne velja za nas delavce. Rekel sem mu, ako se je že res hotel zahvaljevati Kristu za dobroto, naj bi govoril približno takole: "Zahvalimo te Kriste, ker dovoliš, da tvoje nauke zlorabljam in na ta način držimo delavce na verigi, da se mi od njihovih žuljev debelimo; zahvalimo te Kriste, ker si nam dal tako pamet, da smo podali roke kapitalistom, ki nam pomagajo držati delavce v temi; priznamo, da se nekateri puntajo in se celo tako daleč spozabijo, da hočejo piti vodo iz vodovoda v Evelethu, (kterega so sicer sami naredili, a stroj jim mi zabranili) in te v resnici iskreno zahvaljujemo, da si nam dal tako samaritansko srce..."

Vprašal me je, koga da menim s tem in odgovoril sem, da njega in podobne ofrakane lenuhe, ki na račun drugih dobro in udobno živijo, delavcu pa, ki pri 98 stopinjah vročine želje omaguje, pa niti požirka vode ne privošči.

Pogledal me je kot bik rdečo ruto, ter zarjul: socialist, anarchist itd., pa se zmužil po stranskii ulici. Jaz pa sem premišljeval še pozno v noč, kdaj se bodo delavcu oči odprle, da se bo otresel take golazni.

Osa.

Eveleth, Minn.

Upam, brat urednik, da boste priobčili ta dopis v našem dnevniku Prosveta, da si isti ni oficijelno glasilo J. S. K. J., a katero se hočem nekoliko pobaviti. Čital sem že precej dopisov tikačojšč se bližajoče se konvencije J. S. K. J. in vsak dopisnik povdarja, da pridno zasleduje vse nasvete za zboljšanje in preuredbo pravil in pri vsaki drugi besedi se naglašajo naša "slavna" J. S. K. J. Od kod vso to slavo jemljejo res ne vem, ker po mojem mnenju so vse solv. podp. organizacije enako slavne ali pa nobena. Slavna je, ali bi tista organizacija, ktera more, oziroma bo mogla zadostiti vsem obveznostim in ktere pravila odgovarjajo državnim postavam.

Po mojih mislih imajo pri mnogih društvih preveč vpliva razni "businessmani" posebno gostilničarji, kateri so pri društvih le vsled tega ker jim nese. (Na rečem vsi, ampak mnogi.) Celot društveno poslovanje vodijo ti možaki in assessment se mnogokje plačuje kar v saloonih. Poznam eno društvo, kjer prinese predsednik (saloonar) 30 knjižice na sejo, blagajnik, (tudi saloonar) jih prinese 45, nekaj jih prinese tajnik par članov je pa, ki pridejo plačati sami. Ko pride volitev odborikov ali delegatov, se lahko ve, kako izpade in kdo je izvoljen. Če taki delegatje potem na konvenciji izdelaja pravila v korist večine članstva, je pa seveda drugo vprašanje.

Poznam enega, ki je bil izvoljen delegatom, pa v sedanjih stavih nagovarja štrajkarje, naj se vrnejo na delo, mesto, da bi jih

vspodbujal, da vstrajajo do končne zmage. Tudi ne morem razumeti kako more biti izvoljen delegatom organizacije ktero tvorijo po ogromni večini delavci, človek, ki ob času štrajka opravlja službo deputija.

Delegat dr. sv. Barbare, ki bo do zborovali v Forest City, Pa. bi opozoril, da vprašajo delegata iz Eveletha, če jim ve povedati kako lepo "storijo" o nekem propadlem gostilničarju, o bivšem blagajniku in vohunu pri I. W. W. in o nekem deputiju. Sveta trojica, pa en sam bog!

Končno naj še omenim, da se naše slovenske podporne organizacije, ne bodo mogle obdržati, vsaj dolgo ne, ako se ne združijo. O tem naj bi razpravljali delegatje na bližajočih se konvencijah, kot o eni najvažnejših točk. Ne pripravite se za imena, ne ulite se za vero, kdor hoče moliti, naj gre v cerkev, kdor hoče biti narodnjak, naj gre na Rusko, kdor hoče biti pa sigurno zavarovan, pa naj dela na to, da se vse slovp. organizacije združijo v eno močno celoto, ki bo temeljila na odlično trgovskem stališču.

Z bratskim pozdravom
član več jednot.

Iz slovenskih naselebin.

Cleveland, O. Umrla je tu Roza Otoničar stara 30 let. Doma je bila iz Žigrae pri Sodražici. Zapuščila soproga, 3 otroke, 3 sestre in enega brata, vse v Ameriki

V petek zjutraj dne 11. t. m. bila je pokopana Frančiška Wegler, stara 28 let. Doma je bila iz Strknice na Notranjskem. Zapuščila soproga 4 male otročiče, enega brata in eno sestro.

Collinwood, O. Utonil je tu štiriletni Lojzek Krajnar, ko se je kopal v družbi svojih bratov in tovarišev.

Cleveland, O. Mrs. John Grdina, je tako nesrečno padla, da si je težko poškodovala, roko v rami. Želimo ji skorajšnega okrevanja.

V mestni bolnišnici umrla je Marija Kenik stara 28 let. Doma je bila iz vasi Drašče pri Smihelju. Zapuščila soproga, pet otrok in tri brate. Da je nesreca popolnejša, je pa še njen mož John Kenik nevarno zbolel, ko so njo pokopavali.

West Newton, Pa. Utonil je pri kolanju v reki Yoboghanx, rojak Vincence Videgar, star 22 let. Doma je bil iz Drtije, okraj Kamnik na Kranjskem. Spadl je k društvu Orel, štev. 40. S. D. P. Z. ki mu je preskrbelo dostojen pogreb.

Prva stavka delavk na Dunaju.)

Pred približno 20 leti so bile razmere v dunajskih predlinih in tkalnih tovarnah izdatno slabše, kakor so danes; a tem seveda nočem reči, da so danes delavke zadovoljne z razmerami po tovarnah. Ko sem vstopila leta 1892 v tovarno, 16 letno dekle, je trajal delovni čas od šestih zjutraj do sedmih zvečer. Delavke niso bile organizirane in so se zadovoljevale s mezdami po 1 K in K 1.50 na dan. Lehko si vsakdo misli, kakšno življenje da so imele delavke s temi krajcarji. Leta 1893 sem delala v tovarni, kjer je bilo približno 300 delavcev in žen zaposlenih, največ od teh ni zaslužilo več kakor po 7 K na teden. Saj je bila ena zahteva, ki smo jo stavile pri prihodnji stavki, 8 kron tedenske meze. Jaz sem bila zavijalka v skladišču in sem dobivala sijajno mezdo — 10 kron na teden in sem bila v naši tovarni ena od najboljših plačanih delavk. Čeprav ni bilo v naši tovarni organizacije niti govora, se mi je vendar posrečilo, da sem pričela tovarišice o važnosti praznovanja 1. majnika in dosegle smo tudi, da je bilo na 1. maj prazno. Samoposebi je umevno, da nismo prihodnji dan govorili v tovarni omejemur drugem kakor o poteku majskega slavlja in med odmorom v veliki tovarniški dvorani sem skušala prepričati delavke, da bi s primerno organizacijo tudi razmere v tovarni lahko izboljšale. Med tem ko sem govorila, je prišel v dvorano gospodar naše tovarne. Opazila ga nisem niti jaz, niti moje poslušalke. Takoj na to sem bilo odpuščena iz dela. Ker sem delala čez uro, nisem odšla iz tovarne obenem z drugimi delavkami, ki so bile že vedele o mojem odpustu. Ker sem prišla v ulico, kjer so stanovali moji starši, sem z največjim začudenjem zapazila, da je pred hišnimi vrati policija, vrata pa da so zaprta. Precej veliko dvorišče je bilo popolneno z delavkami iz tovarne, ki so me pričakovale in burno klicale, da ne bodo mirno gledale mojega odpusta. Nato sem stopila na tla in govorila in povedala delavkam in tovarišicam, da je to prav lepo od njih, če ne vtaknejo mojega odpusta mirno v žep, vendar pa če že zastavkajo, naj zahtevajo še kaj več kakor te moj sprejem v tovarno. Kaj da naj zahtevamo, tega seveda vse skupaj nisem vedela, ampak stavitki smo hotele. Zednile smo se le v toliko, da pridem prihodnji dan (3. maja) v tovarno; dotlej pa se

*) Te vrstice smo posneli iz spominske knjige, ki so jo izdale nemške socialistke ob priliki 20. letne proslave svojega gibanja.

bodo pomenile delavke in zahtevale in izvolile tudi one, ki naj tovarnarju izrazijo želje delavk. Jaz pa naj bi pod oknom čakala na uspeh. Vse so delavke izvršile; zateve pa — skrajšanje delavnega časa od 12 na 10 ur in moj sprejem — je tovarnar odklonil. In takoj tisti hip, ko so izvedele delavke tovarnarjev odgovor, so zapustile tovarno: napol oblečene, bose, ker je bila v tovarni silna vročina, čez roke obleko, v roki cekarje z bormim kosilcem ali pa ročke za kavo, tako so odle. Na bližnjem gostilniškem vrtu so se delavke oblekle, jaz pa sem hitela k družici Dvorčakovi (Popovi), da ji sporočim izbruh stavke. Že popoldne je bil prvi shod v travniku v Meidlingu in tem shodu je sledilo še več drugih shodov, tako da je bilo čez nekaj dni 700 žen in deklet v stavki. Ker je bilo prvič, da so stavkale delavke, je zbujala ta stavka prav veliko pozornost; tudi meščansko časopisje je pisalo o stavki in toliko, da "šeuvaajo" sedaj že tudi delavke. Bile so tudi izjeme. Tako je poročal dopisnik angleškega meščanskega lista, "da izgledajo delavke, ki so stavkale 14 dni, mnogo boljše na koncu stavke, ker so teh 14 dni, porabile v to, da so se navzile svežega zraka". To tudi ni bil čudež! Kako naj bi izgledale žene dobro, če so morale delati po 12 do 13 ur na dan in v sobanah, v katerih je bilo dosti krat do 54 stopinj vročine, ali pa v belilnici, ki je bila nasičena z apnenim vzduhom, ali v barvarnici, kjer so neznosni duhovi dihanje napravljali za muko. Ker je bilo delavstvo zelo solidarno, so dobivali stavkajoči takšne podpore, karšne so bile meze v tovarni. Stavkajoči niso hoteli odnehati od svojih zahtev, temveč so odločno vztrajali v svojem boju. In po 14 dnevnem boju smo dosegli izpolnitev sledečih zahtev: deseturni delavnik, tedenska minimalna meza 8 kron, prost dan 1. maja in pri trvdki Heller, ki je bila mene odpustila, moj sprejem. Boj je torej končal z uspehom.

Iz delavskega sveta.

(Nadaljevanje iz prve strani)

lodaljenci in delavci, je tudi tukaj policija na strani gospodarjev. Vsaki dan aretiraj stavkovne strazke, ne da bi imela kakšen vzrok za aretacijo.

Vsled tega so unijski odboriki povzročili, da je bil aretiran neki policaj, ki je pred tovarno Allie Chalmerja aretiraj štrajkarja na strazki, ne da bi imel vzrok za aretacijo. Štrajkar toži predznega policajca za odškodnino.

Policajca je aretiraj pomožni šerif, ki je sedaj pod \$500 porokstva.

Orkostatveci brez dela, ker se za ppir zahteva oderuška cena.

Baltimore, 13. avgusta. — Konvencija črkostavev, ki prične t pondeljek, se bo bavila tudi s prdraženjem papirja za časnike, ker je radi prodražitve mnogo črkostavev brez dela. John Hayes, tajnik črkostavske unije, izjavlja, da je mnogo članov unije izgubilo delo, ker vsled podražitve papirja, hočejo lastniki časopisov na ta način nadomestiti izgubo, da znižujejo obratne stroške.

Unija se bo bavila z vprašanjem, če naj priporoči zvezni vlad, da naj uvede preiskavo, zakaj se draži papir.

Odsek za pravila že zboruje tri dni in je pregledal nad sto predlogov za spremenitev pravil in stavke.

Hibbing, Minn. Štrajkarska situacija je nespremenjena. Urednik lista "Miners News," Burt je prevzel začasno vodstvo štrajka za I. W. W. — Operatorji dajo, da je štrajk končan, dočim izjavljajo voditelji od I. W. W., da je štrajk pravzaprav šele pričel.

Štrajkarska podpora se razširjuje med štrajkarje.

Aurora, Minn. Buržoazni list poročajo, da vsi rudniki obkrajajo, četudi z manjšim številom delavcev. Koliko je na stvari resnice, seveda ne vemo.

Eveleth, Minn. Rudnikarji in Leonidas (oba podzemeljski obratujeta z malim številom delavcev. Takozvani "open pit" Spruce in Fayal pa delata s približno 100 delavci. Tako se ne par. Tako seveda poročajo meščanski listi in taka poročila je treba vedno vzeti s precejšnjo rezervo.

Evropska vojna, mehiška in inozemske vesti

(Nadaljevanje iz prve strani)

Italijansko bojišče. Dunaj, 13. avg. — Ponovni italijanski napadi blizu Vipavske doline so bili odbiti. Italijani so tudi ustavili napad na gorah istočno od Gorice. Med artilerijsko bojevanje se vrnilo okrog gora San Gabriele in Svecle Gore.

Italijansko poročilo. Rim, 13. avg. — Na kraški planjavi so večerj naše čete prekopale Vallone in osvojile zapadno poboje gore Nadlogom in vrh Mezgrad; obe pozicije sta bili močno utrjeni. Danes zjutraj smo okupirali Opatje soto, kjer smo imeli 270 Avstrijev in vplenihi tri poljske topove in večjo množino materijala ter streliva. Istočno od Gorice je sovražnik dobil pojačanje in se vzdržuje na gorah, kjer mu pomaga topniški ogenj iz planjave Bainsizza.

Prebivalstvo Sirije umira lakote. London, 13. avg. — Poročevalec lista "Times" poroča: V Siriji vlada strašna lakota. Približno 80.000 oseb je že umrlo lakote samo v severni Siriji. Turki selijo večje množice prebivalstva drugam in v mnogih vijaletih ni ostalo niti enega arabskega kristjana.

Anglija dobi nemške vpljenjane ladje. London, 13. avg. — Iz Lizbone poročajo, da bo portugalska vlada izročila Angliji 51 nemških parnikov, ki so bili internirani v portugalskih lukah in katere je pozneje zaplenila vlada.

Kračni napadi in boji. London, 13. avg. — Dva nemška aeroplana sta bombardirala večerj opoldne pristanišče v Dovernu. En častnik in šest vojakov je bilo ranjenih, toda druge škode ni bilo.

Rim, 13. avg. — Avstrijski letalci, ki so metali bombe na Benetke 10. avgusta, so porušili cerkev Santa Maria Formosa. Umetniške slike in kipe so prenesli iz cerkve na varan kraj že pred nekaj meseci.

Pariz, 13. avg. — Poluradno poročajo iz Rima, da so italijanski aeroplani naredili veliko škodo v okolici Trsta, kjer so pred nekaj dnevi spuščali bombe. Veliki petrolejski rezervor v tržaškem zalivu je bil uničen in vsa sosedna poslopja.

Prodaja danskih otokov se bo zavlekla. Copenhagen, 13. avg. — Socialisti in ostali radikalni poslanci v nižji zbornici so predlagali, da gre prodajna pogodba na splošno glasovanje ljudstva, ki je v veljavni po novi ustavi. Ako bo ta predloga sprejeta v parlamentu, tedaj se bo prodaja zavlekla najmanj eden mesec.

Iz Zapadnoindijskih otokov je prišla brzobjavka, da je prebivalstvo teh otokov v splošnem glasovanju z veliko večino izreklo željo, da pride pod Zedinjene države. Pogodba glede prodaje otokov je bila namreč dana na splošno glasovanje ljudstva, da samo odloči: Upati je, da bo parlament Danske zdaj vpošteval željo prebivalstva na otokih in odobril pogodbo.

Turško poročilo. Carigrad, 13. avg. — Ruske čete v okolici Bitlis-Mush so bile pet pognane naprej. V Perziji uničujejo Rusi v okolici Hamana proti Kanslavru.

Balkansko bojišče. London, 12. avg. — Zavezke čete ob grško-macedonski fronti so okupirale postajo Doiran, milj iztočno od mesta Dioran. Čete so tudi hrib št. 227, ki je južno od Diorana. V osvojevalni poziciji je ležalo veliko številnih mrtvih Bolgarov. Na drugih frontah se nadaljuje artilerijsko bojevanje in spopadi med turkami na srbski meji.

Berlin, 12. avg. — Južno od kraja Doiran je vprizoril sovražnik nekaj slabotnih napadov, ki niso odšli brez večjih bojov.

Nemške in angleške izgube. London, 13. avg. — Na položaj zadnje uradne seznama Berlina zanašajo nemške izgube mesecu juliju 122.540 mrtvih, ranjenih in pogrešanih (vjetih) vojakov. Skupaj od začetka vojne so ubili Nemci glasom svojih seznamov 3.135.177 mož.

London, 13. avg. — Uradni seznam izkazuje sledeče izgube: Sa- v enem tednu — od 16. do 23. avg. — so izgubili Angleži na zahodni fronti 528 mrtvih, 4070 ranjenih in 201 pogrešanih; skupaj 6000 mož. Od začetka vojne je bilo 21.290 ranjenih in 2462 jih pogrešanih.

Nemški socialisti za mir. Berlin, 13. avg. — Osrednji oddelek nemških socialistične stranke nazna-

nja, da je ponovno apeliral na državnega kancelarja, dra. Bethmann-Hollwege, da naj dovoli svobodno diskusijo o mirovnihih pogojih. Odbor apeluje na krajevne organizacije, da naj pripravijo peticoje na vlado, ki bo zahtevala mir na podlagi prijateljstva sosednih držav, nedotaknjene teritorije Nemčije in razvoja gospodarske svobode.

Avstrija potrebuje vojakov. London, 13. avg. — "The Morning Post" ima sledeče brzobjavke iz Budimpešte: Maršalu Hindenburgu je obljubljenih deset divizij pomoči v kratkem in nadaljnih dvanajst divizij v enem mesecu. Deset divizij pride iz Turčije, dvanajst pa iz zapadne fronte. Potreba vojaštva v Avstriji je tako velika, da zdaj jemljejo na bojišča vse vojske, ki so izgubili eno roko in jih vporabljajo pri operiranju strojnih pušk.

Prebivalstvo Sirije umira lakote. London, 13. avg. — Poročevalec lista "Times" poroča: V Siriji vlada strašna lakota. Približno 80.000 oseb je že umrlo lakote samo v severni Siriji. Turki selijo večje množice prebivalstva drugam in v mnogih vijaletih ni ostalo niti enega arabskega kristjana.

Anglija dobi nemške vpljenjane ladje. London, 13. avg. — Iz Lizbone poročajo, da bo portugalska vlada izročila Angliji 51 nemških parnikov, ki so bili internirani v portugalskih lukah in katere je pozneje zaplenila vlada.

Kračni napadi in boji. London, 13. avg. — Dva nemška aeroplana sta bombardirala večerj opoldne pristanišče v Dovernu. En častnik in šest vojakov je bilo ranjenih, toda druge škode ni bilo.

Rim, 13. avg. — Avstrijski letalci, ki so metali bombe na Benetke 10. avgusta, so porušili cerkev Santa Maria Formosa. Umetniške slike in kipe so prenesli iz cerkve na varan kraj že pred nekaj meseci.

Pariz, 13. avg. — Poluradno poročajo iz Rima, da so italijanski aeroplani naredili veliko škodo v okolici Trsta, kjer so pred nekaj dnevi spuščali bombe. Veliki petrolejski rezervor v tržaškem zalivu je bil uničen in vsa sosedna poslopja.

Prodaja danskih otokov se bo zavlekla. Copenhagen, 13. avg. — Socialisti in ostali radikalni poslanci v nižji zbornici so predlagali, da gre prodajna pogodba na splošno glasovanje ljudstva, ki je v veljavni po novi ustavi. Ako bo ta predloga sprejeta v parlamentu, tedaj se bo prodaja zavlekla najmanj eden mesec.

Iz Zapadnoindijskih otokov je prišla brzobjavka, da je prebivalstvo teh otokov v splošnem glasovanju z veliko večino izreklo željo, da pride pod Zedinjene države. Pogodba glede prodaje otokov je bila namreč dana na splošno glasovanje ljudstva, da samo odloči: Upati je, da bo parlament Danske zdaj vpošteval željo prebivalstva na otokih in odobril pogodbo.

Turško poročilo. Carigrad, 13. avg. — Ruske čete v okolici Bitlis-Mush so bile pet pognane naprej. V Perziji uničujejo Rusi v okolici Hamana proti Kanslavru.

Balkansko bojišče. London, 12. avg. — Zavezke čete ob grško-macedonski fronti so okupirale postajo Doiran, milj iztočno od mesta Dioran. Čete so tudi hrib št. 227, ki je južno od Diorana. V osvojevalni poziciji je ležalo veliko številnih mrtvih Bolgarov. Na drugih frontah se nadaljuje artilerijsko bojevanje in spopadi med turkami na srbski meji.

Berlin, 12. avg. — Južno od kraja Doiran je vprizoril sovražnik nekaj slabotnih napadov, ki niso odšli brez večjih bojov.

Nemške in angleške izgube. London, 13. avg. — Na položaj zadnje uradne seznama Berlina zanašajo nemške izgube mesecu juliju 122.540 mrtvih, ranjenih in pogrešanih (vjetih) vojakov. Skupaj od začetka vojne so ubili Nemci glasom svojih seznamov 3.135.177 mož.

London, 13. avg. — Uradni seznam izkazuje sledeče izgube: Sa- v enem tednu — od 16. do 23. avg. — so izgubili Angleži na zahodni fronti 528 mrtvih, 4070 ranjenih in 201 pogrešanih; skupaj 6000 mož. Od začetka vojne je bilo 21.290 ranjenih in 2462 jih pogrešanih.

Nemški socialisti za mir. Berlin, 13. avg. — Osrednji oddelek nemških socialistične stranke nazna-

valce, da morajo prinesiti v njegov vojaški stan vsako orožje, ki ga morda posedujejo. Skrivno uporniško gibanje v Jumezu je prišlo lo Gonzalesa na ta korak.

El Paso, 12. avg. — Semkaj je prišla vest iz Mehike, da so se vršili večerj veliki izgredi v Mexico City in da so rebeli naskočili vladno palačo in zaprli prvega glavarja republike, Carranza. — Poznejša vest iz Washingtona se glasi, da je mehiški poslanik označil prekujo vest za neresnično in neumno.

Brownsville, 13. avg. — Med dvema četama prve ilinojske kavalerije je prišlo zadnji petek do krvavega pretepa zaradi konov za pritrjevanje šotorov k zemlji. Vojski prve čete so postavljali šotore na novem kraju, in ker niso imeli klinov, so jih ukratili iz šotorov druge čete, ki je bila med tem časom na vežbalšču. Ko se je četa vrnila, je nastal boj za kline in obležalo je več kot tucat miličarjev z razbitimi glavami in nosovi, počrnelimi očmi in med razdjanimi šotori. Ena cela četa, ki je začela pretep, je bila aretirana.

Ameriške vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Nacona, Tex., 13. avg. — Ko je Palmer, farmer v tukajšnji okolici, oral svet, je naletel na farmi na palice srebra, ki ga cenijo na \$100.000. Palmer pravi, da pošlje srebro v Denver, da ga preiščejo in ocenijo.

Splošno sodijo, da so srebro zakopali Španci v šestnajstem ali sedemnajstem stoletju, ko so se umikali pred Indijanci.

Springfield, Ill., 13. avg. — Meddržavna trgovska komisija je odklonila, da se odpravi nova znižana prevoznina za prevoz iz srednjega Illinoisa v Kansas City. Zdaj se pripravljajo operatorji v okraju Sangamon in drugih bližnjih okrajih, da ožive premogovno industrijo, ki je že več kot leto dni dremala.

New York, 13. avg. — Tukaj je padla cena gazolinu za en cent pri galoni. Standard Oil družba naznanja, da pade še za en cent v prihodnjem tednu.

Clay Center, Kans., 13. avg. — Ob času neurja je osemletni S. Adams iskal zavetje v hlevu na farmi svojega očeta. V tem trenutku je pa udarila strela v hlev vabila dečka in zanetila ogeuj.

Kansas City, Kans., 13. avg. — Frank Rugg je pravi "evangelist in naslednik apostolov". Evangelij razklada v šotoru, s katerim potuje iz kraja v kraj, da grešnike pridobi za pokoro. Na potu ga spremlja njegova žena.

Ali stvar izgleda, da je danes manj grešnikov kot ob času Krista, ali pa da so grešniki tako trudni, da nečejo poslušati evangelista.

Te dni je žena vprašala svojega moža za potrebni drobiž, da nakupi grocerijsko blago. Sveti mož jo je potolažil, da naj se obrne za pomoč do Boga, ker od njega vse prihaja. Žena je čakala in čakala, pa pomoči ni bilo. Zaupala je, a grocerijsko blago je kljub temu izostalo. Ko je žebdec vendar malo preveč krutil, se je žena odločila, da potrka na vrata F.L. Campbell, ki je predstojnik urada za splošen blagostan, ki mogoče prejeli usliši njeno prošnjo kot ljubi Bog, katerega vsaki dan nadleguje mnogo milijonov ljudi.

Campbell je ženo misionarja sprejel prijazno, ji obljubil takojšnjo pomoč in seveda je uvedel takoj preiskavo, da se prepriča, koliko je resnice na stvari.

Gary, Ind., 13. avg. — Blizo Connecticut ulice so našli 18-letno Ano Maličovo s prestreljenimi pljuči. Telo je bilo tako razkrojeno, da so v začetku mislili, da je zamorka.

Ano so pogrešili 7. avg. — Bila je zadnje dni zelo otožna. Poleg mrtve Anje so našli samokres, en naboj je bil izstreljen, trije so pa tlačili še v samokres. Splošno sodijo, da je Ana izvršila samomor, a uganka pa ostane, kaj je mladega dekleta gnalo v smrt.

Voda v Cabin Creeku je naraščala za osem čevljev v uri, dokler ni bila ena sama deroča reka, ki se je raztezala od griča do griča in odnašala vse seboj. Plavalce so hlače, hlevi, pohištvo, vmes so se pa ljudje borili za življenje. Ljudje so bežali v hribe, kolikor so jih našle noge, da ubeže podivjanemu elementu, ki ni prizanašal nobenemu.

Največ človeških žrtev je zahtevala povodenj v mestecu Fernandez. V tem mestu je utonilo 18 oseb. Druga mesta pogrešajo po eno do tri osebe.

New York, 13. avg. — American Locomotive Co. je pričela producirati municejo za zavezniški odkar je izbruhnila vojna. Poročilo za fiskalno leto, ki je končalo s 30. junijem t. l., izkazuje, da je družba napravila \$10.769.000 čistega dobička, mejtem ko je leto prej imela \$1.500.000 izgube.

Vojna je za delničarje te družbe pravi blagoslov, delavcem so seveda ostali le žulji na rokah in naporno delo je marsikomu spodjedlo zdravje, da bo legel v pre-rani grob.

Washington, 13. avg. — Pekovski mojstri zahtevajo, da se prepove izvoz pšenice iz Združenih držav, ker gre cena nevzdržno kviško.

Uprava je že odredila, da zvezna komisija uvede preiskavo, če so cene za pšenico upravičene. Edward N. Hurley, predsednik komisije, se je odpeljal v Chicago, kjer uvede formalno preiskavo, če je sedanje dražanje pšenice le umetno napravljeno valed špekulacije.

Pekovski mojstri trdijo, če vlada ne poseže vmes in stori nekaj odločnega proti špekulantom, da so primorani podražati hlebe na deset centov.

Austin, Ill., 13. avg. — Ovčice, ki jih je pasel Rev. Gairdner v tem mestu pred durmi Chicago, so silno razburjene, ker niso na jasanem, če je duša njih postirja res čista.

V zadevo je zamotana neka Ana Stearn, katere pravo ime je Nežika Russel. Temu dekletu pripisujejo glavno krivdo, da je sveti mož začel na kriva pota, če je sploh zapustil ozko, trnjevo pot, ki vodi naravnost v nebesa.

Mogoče je vse. V raju je tudi Eva dala jabolko Adamu in ga tako spravila v nesrečo.

Dušni pastir je zdaj v velikih skrbih. Pred enim letom je položil za Ano poročstvo, in ko je bila dekletka na prostem, ji je dal na svojem domu prenočišče za dva dni. Že takrat so ovčice skimavale in dejale, da se to ne strinja z njih moralno, vendar pa ni prišlo do moralnega izbruha.

Zdaj so Ano aretirali v Detroitu, ker je baje znaknila srebrno ročno torbico v vrednosti \$100. V svoji klepetavosti je povedala, da je imela sestanek z dušnim pastirjem iz Austina v Detroitu. Prišla sta slučajno skupaj.

Črne ovčice trdijo nasprotno in pravijo, da je bil sestanek dogovorjena stvar.

Rev. Gairdner ne da glasu od sebe, odkar je bila cela dogodovčičina omlatena v kapitalističnih listih. Čreda je zatrjevala, da ena sama beseda od dušnega pastirja, očisti njega vseh sumničenj. Ali dušni pastir je nekaj časa molčal.

Zdaj je dušni pastir izjavil, da je nedolžen. Čreda ga hoče imeti nazaj, dušni pastir, ki je sedaj nekje v Kanadi, izjavlja, da ne more v Chicago. Dekle je izjavilo, da dušnega pastirja sovraži, čeprav ji ni nič slabega storil.

Kdo naj razvozi ta moralni vozeli?

LESTVICA UREDNIŠTVA

M. E. Sustarich, Oshaholm, Minn. V številu 61 Prosvete, dne 11. avgusta, pričeli smo poročilo našega stalnega poročevalca, da tamkajšnji lokalni voditelj stavke ni pobegnil, pač pa, da se je zamudil malo dalje na farmah, kot je nameraval, zato so buržoazni listi kričali, da je neznanu kam izginil. Mislimo, da je stvar končana. Ne škodilo bi pa prav nič, če bi večkrat poročali o položaju v stavkovnem okraju.

Na vežbalšču. Desetnik: "Desno se ravnaj! Tristo zlodjev, Iglie potegnite vendar noter tisti vaš veliki nos. Pa saj to vendar ni nos ampak reli balkon."

Slovenska Narodna Prosveta

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inštop. 17. junija 1907 v dr. Illinois.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik: John Vogrič, box 314, LaSalle, Ill.
 I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans.
 II. Podpredsednik: Josef Kubelj, 9409 Ewing ave. S. Chicago, Ill.
 Tajnik: John Verderber, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 Telephone Lawndale 4635.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
 Zapisknik: John Molek, 4008 W. 51st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODESEK:

Jose Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
 Paul Berger, 741-1st St., LaSalle, Ill.
 F. S. Teucher, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wya.

POBORTNI ODESEK:

Anton Hrast, 811 96th Ave., New Duluth, Minn.
 Anton Petarlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
 Jose Radišek, 679 box, Smithen, Pa.
 Rudolf Pleteršek, 436 box, Bridgville, Pa.
 Albina Hočevar, 18 Beard ave., Detroit, Mich.

UREDNIK "PROSVETA"

Jose Zavertnik, 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

VIKOVNI SDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6302 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.
 Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičejo glavnega urada, se imajo pokljajati na gl. tajnika.

Prišteje glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odseka Jose Ambrožiču.

Zadeve preprijljive vsebine predsedniku poročnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik s "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

VABILO NA VESELIJO

pri otvoritvi dvorane, katero priredi društvo "Prosveta", števil. 106 S. N. F. J. v Imperial, Pa. dne 4. septembra t. l.

Društvo bode pričakovalo druga društva na kolodvoru ob 8:30 in 10:45 min. zjutraj na Imperial, Pa.

Po obhodu sledi otvoritev dvorane in nastop raznih govornikov. Potem pa ples in vesela zabava. Društvo bode spremljalo bratska društva na kolodvor ob 4:10 in 7:35 min. zvečer.

Na svidenje dne 4. septembra v Imperial, Pa. l

(X)

Ignac Mursheta.

POZOR ROJAKI!

\$10.00 dobi nagrade, ki javi onega uzmoviča, ki mi je dne 4. avgusta v društveni dvorani v Yukon, Pa., odnesel godbeni instrument vreden \$65.00. Pri gumbih je odtis No. 18336 King Cornet, H. N. White, Cleveland, Ohio.

John Kosec,
Box 209, Yukon, Pa.
(62-63)

DELO DOBI.

Petindvajset vlivarjev (squeezers in na benč); kontraktno delo, stalno in dolgo trajajoče delo, nobenih sitnosti; dobri vlivarji zaslužijo \$4.00 do \$5.00 dnevno. Pridite takoj pripravljeni za delati.

TERRE HAUTE MALL & MFG. CO.

Terre Haute, Ind.
(2. week 8.—14.—8.—26.)

OGLAS.

Katere veseli delo v premogorjih, naj se oglasio pismeno ali pa osebno pri M. Krains, Box 83, Thomas, W. Va. Razmere so dobre, ni stavke in delo je stalno.

M. Krains Box 83, Thomas, W. Va.
61-63-65.

Gotova znamenja bolezn!

ALI STE KAJ SGOBILI NA TEŠI SVOJEGA TELESA?

H. H. Schliek, slavoznan naravni zdravnik in tovarnar Bolgarskega Krvnega Čaja, kateri je s stoinstotisoč bolnimi v stalni zvezi in dobiva od onih, katerim je Bolgarski Krvni Čaj vrnil zdravje, cele kupe zahvalnih pismen Vam svetuje, da najboljšo in najhitrejšo povečate teko svojega telesa z Bolgarskim Krvnim Čajem.

Naš rojak Isidor Barberič, 210 N. James Street, Kansas City, Kans. piše takole o tem čudovitem naravnem zdravilu:

"Iskreno se Vam zahvaljujem za Bolgarski Krvni Čaj, katerega ste mi poslali. Ozdravil me je revmatizma, želodčnih bolezn in glavobola. Zdaj sem zdrav kot dren in deset funtov težji."

Eno veliko škatljo Bolgarskega Krvnega Čaja, ki traja za pet mesecev, pošljemo za en dolar kamorkoli:

Marvel Products Co.
8 MARVEL BLDG.
PITTSBURGH, PA.

Pripomba: Ako hočete pošljite osigurati, pošljite 10c več.

Naročite se na dnevnik "PROSVETA"

Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevno dobre, podušljive članke, novice iz starega kraja in Amerike, sploh celoga sveta; zanimive romane in zabavno štivo.

Naročnina stane za celo leto \$3.00, pol leta \$1.50 za Zd. države. Za naročnike izven Zd. držav, izvenštati Kanada, stane za celo leto \$4.50, za pol leta \$2.25. Najnižja stane za celo leto \$4.50 in pol leta \$2.25 v mestu Chicago in So. Chicago.

Imena, naslove in naročnino pokljajate na sledeči naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Vse pošilje denarne nakaznice — Money Order, banke drafi tako se naj naslovi na "Prosveta" S. N. F. J. Ne rabite osebnih imen!

Najl zastopniki se društveni tajniki.

Vse nadaljnje pojavnice daje drage valje upravnistvo "Prosveta".

EMILE ZOLA:

DENAR.

Paslovenil M—L.

(Nadaljevanje)

"Tako je," odgovori Karolina v zadregi. "Vidite, ravno tako je s špekulacijjo. Brez špekulacije bi ne mogli delati kupčije. Kako za vruga zahtevate, da naj dam svoj denar in riskiram svoje premoženje, ako mi pa ne obljubite izrednega užitka, nenadne sreče, ki mi odpre nebesa? Ako bomo delali le za zmerno nagrado in skromni preostanek, ki ga donaja vsakdanji trud trgovine, tedaj je življenje kakor brezmejnja puščava, kakor pusto močvirje, v katerem spijo vse življenske sile. Na drugi strani zasanjajte mi sanje, iz katere bi švignil plamen čez vse obzore! Obljubite mi, da z enim samim centom naredim sto centov! Dajte zaspancem priložnost, da vstanejo in se vržejo za nemogočim — da osvobodijo milijone v dveh urah v največji vrotolomnosti! In tedaj boste videli dirko, tekmo, boj... Enerzijska se podeseteri, moč raste, neugnani nagon za užitkom se peha — in ljudje z edino željo po uživanju delajo otroke — to se pravi — delajo življenje, lepoto, krasoto in bogastvo sveta... Oh, jaz vem, da je veliko nepotrebnega blata, ali svet ne bo obstal brez blata..."

Karolina se je smejala, ker drugega ni znala, kaj bi storila.

"Vaše mnenje je torej," pravi ona, "da se moramo udati v to usodo, ker tako zahteva priroda? Prav imate, gospod Sakard! Življenje ni čisto, temveč polno blata."

Karolina se je v hipu ohrabrila, kajti vilita ji je bila misel, da napredek mora korakati po krvi in blatu, drugače ga ni. Udati se je morala. Pred njo na stenah so našrti, slika bodočnosti z morskimi lukami, kanali, cestami, železnicami, obširna polja, tovarne, nova mesta in sploh kraji, kjer bodo živeli zdravi in olikani ljudje kakor so že enkrat živeli v davni dobi.

"Naj bo. Premagana sem kakor po navadi. Naredimo nekaj dobrega, da nam bo lažje odpuščeno."

Hamelin, ki je ves čas molčal, je pristopil k nji in jo objel. Ona mu je pa grozila s prstom.

"Ti — ti si nadležnež! Poznam te dobro. Jutri, kadar nas zapustiš se ne boš več brigal za stvari, ki se bodo godile tukaj. Zakopal se boš v delo v tujini in zdelo se ti bo, da je vse v redu. Sanjal boš o triumfu, medtem ko bo morda podjetje pokalo v propast."

"Ali mi smo se dogovorili," se pošali Sakard, "da Vi, gospa, ostanete tukaj za žandarja in da me aretirate, če ne bom delal dobro!"

Vsi trije so se smejali.

"Bodite prepričani, da Vas tudi aretiram! Ne pozabite, kaj ste nam vse obljubili in kaj ste obljubili drugim, na primer Dežiju, katerega sem Vam priporočila. In — oh! — naši sosedci, ubogi grofci Bovilrjevci, ki sem jo danes videla, kako je prala obleko s pomočjo kuharice, samo da si prihrani par centov za hčerino doto."

Se nekaj časa so se pogovarjali zelo prijateljsko in pripravili vse potrebno za Hamelinov odhod.

Nato se je Sakard poslovil in odšel doli v svojo pisarno. Na pragu ga sreča hišnik in mu pove, da ga čaka ženska v sprejemnici. Sakard se nasmehne in že je mislil ukazati hišniku, da jo naj odpravi, ali v hipu je pomislil, da ne sme biti osoren z ljudmi zdaj, ko ga čaka sreča. Vrhtega se je opazil z radostjo, čimbolj je rasla množica ljudi v njegovi sprejemnici.

Šel je v pisarno in užgal svetilko, ženske pa ni spoznal takoj.

"Busch me pošilja, gospod."

Sakard obstane kakor prikovan in se na mizel mu ni prišlo, da bi ji ponudil sedež. Njen pis-kajoči glas in razvaljena postava mesa mu je prišla, da ima pred seboj madamo Mechainovo. Lep hudič je ta ženska, ki kupuje delnice na fute!

Hladno mu je razložila, da jo je poslal Busch po informacije, kako je z Univerzalno banko. Ali je ostalo kaj delnice? Bi se li dobila delnica s premijo, ki je zagotovljena članom sindikata?

Mechainova se je pa hitro izdala, da ni prišla samo s tem namenom. Njene drobne oči so švigale po pisarni semintja, kakor da bi hotele prodreti v najskrivnejši kot pohištva in v dno Sakardove duše. Busch je namreč po dolgem in strpenem čakaniu sklenil, da začne izkoriščati glasovito afero o zapuščenem otroku, in zato je poslal Mechainovo, da izvoha čim več mogoče.

"Nobene delnice ni več!" odgovori Sakard kurovo.

Ženska je čutila, da ne bo izvedela ničesar in da je škoda čakati. Namerila je korak proti durin.

Sakard jo je pa hotel pičiti.

"Zakaj pa Vi ne kupite delnice zase?" je vprašal zelo porogljivo.

Mechainova je razumela vprašanje in odgovorila ravno tako porogljivo: "O — jaz ne operiram na ta način! Jaz čakam."

Tedaj je pa Sakard opazil velikansko usnjanje torbo v njuni roki in v njegovi glavi se je zmrznilo. Ves dan je potekel v sreči in zadovoljstvu. Vse je šlo tako gladko izpod rok, kakor da se smuje sama sreča ob rojstvu velikega kreditnega zavoda — a zdaj zvečer, ob koncu dneva, pa vrag prinese to žensko, ki nastopa kakor zli duh, kakor oznanovalka nesreče, katere prinaša polno pravkar rojenemu podjetju! S to prokleto torbo, ki je polna propadlih delnic, je prišla paradirat po njegovi pisarni nove banke! In dobro je slisal, ko je rekla, da ona čaka... Česa čaka? Morda li poloma nova banka, da bo potem natlačila vraga torbo z njegovimi delnicami? Nje ne besede so mu zvenele kakor mrtvaški glas gav-

ranov, ki letijo v jati čez krvavo bojišče in plasejo na grobnotih poljano, kjer leže mrtvi...

"Na evidenca!" je rekla Mechainova in izginila med vratmi.

V.

Mesec dni pozneje, začetkom novembra, Univerzalna banka se ni bila v redu. Mizarji so se zmiraj delali lesene pregrade in začasne stene in barvarji so se ukvarjali z barvnimi okraski na ogromnem steklenem stropu, s katerim so pokrili staro dvorišče.

Da se je stvar zavlekla, je bil kriv Sakard, ki je zahteval vse polno nepotrebnega lišpa. On je sanjal o velikem prostoru in zato je hotel premakniti nekaj starih sten, kar pa ni bilo mogoče. To ga je razjezilo in prepustil je Karolini, da je odslavila stavbenika. Ona je potem nadzorovala ostalo delo pri postavljanju vrat. Teh je bilo veliko številno. Dvorišče, katerega so sprejemili v osrednji hodnik je bil od vseh strani obdan z vratmi, ki so bila bogato izdelana in okrašena s tablicami iz medenine, na katerih so bili napisani s črnimi črkami. Skratka: prostori, akoravno nekoliko stisnjeni, so bili zelo razkošni. V pritličju, ki je bilo odprto javnosti, so bile različne pisarne, prostor blagajnika in denarničarja in razni oddelki za bančne posle; v prvem nadstropju so bili prostori notranjega mehanizma banke: upravna pisarna, korespondenčni oddelk, pisarna za vodstvo knjig in računov, oddelk za pritožbe in dvomljive tirjave ter privatni pisarniški prostori. Več kot dvesto vslužbenec je napolnilo vse te prostore. Najbolj se je pa odlikovalo postopje, kar je opazil vsako takoj pri vstopu kljub temu, da so motili okolišnje delavce z zabijanjem žebeljev, medtem ko je v pritličju zvenketal zlat, z utisom velike resnosti in nekake častitljivosti, kakor da bi prišel človek v zakristijo. To pa iz razloga, ker je bila vsa okolica bolj svečano tiha in v to svečanost je bila zavita tudi stara, temna in vlažna palača v sencah dreves na sosednem vrtu. Človek se je počutil v tej hiši kakor v cerkvi.

Ko se je povrnil Sakard nekega popoldne iz borze, je z radostjo opazil, da ni več slišati ropotanja delavcev v banki. Takoj je okril svojo zadovoljnost madami Karolini.

"Navsezadnje je dobro za začetek. V prostorih vlada bolj domač duh kakor v kapeli. Seveda, to naj veleja be začasno. Hvala Vam, moja krasna prijateljica, ker ste se toliko potrudili v odstopnosti svojega brata!"

Ker je že imel navado, da je izkoristil vsak nepričakovani pojav, je odšel nastopal v hiši kot gospodar s hladno in strogo voljo. Svoje vslužbenec je tako ugnal, da so se obnašali kakor mladi duhovniki. Govorili so le z odmerjenim glasom in prejemali ter oddajali denar s popolno duhovniško diskrecijo.

Nikdar v svojem burnem življenju še ni bil Sakard tako delaven. Zjutraj ob sedmih, ko še ni bilo nikogar v banki, je že sedel pri svoji pisalni mizi, odprl pisma in odgovoril, če je bilo kaj nujnega. Med deveto in enajstvo uro se je vlekl čez pisarno nepretrgano procesija prijateljev in odjemalcev banke, borzijanov in borznih slug — sploh cela armada tistih, ki žive ob financah. Razentega so neprestano galopirali vslužbenec in vodje bančnih oddelkov po naročila. Čim je dobil minuto odmora, je vstal in naglo prehodil razne pisarne, v katerih so se tresli pisarji vsled njegovega nepričakovanega prihoda, ki se je ponavljal vsak dan ob drugem času. Ob enajstih je zajtrkoval s Karolino. Jedel in pil je z velikim tekom in z lahkoto suhljatega moža, katerega vsakdanja, tečna jed ne more zrediti. Navadno je prebil s Karolino eno uro in ta čas je bil dobro porabljen, kajti Sakard je izpraševal svoje lepe prijateljice za mnenje o ljudeh in drugih rečeh, ne vedoč sam, kako bi se okoristil z njeno veliko nadarjenostjo. Točno opoldne je šel na borzo, želeč, da pride med prvimi, da lahko vidi in izve vse, kar je bilo potrebno. Odprto se še ni upal igrati, pač pa je imel razne sestanke z borzijani, ki so bili v denarni zvezi z njegovo banko. Borza je pa že čutila njegov vpliv. Prišel je kot osvovjevalec in mogočni poglavar, ki odslej lahko nastopa z milijoni. In prebrani špekulantje so si šepetali, ko so ga gledali na borzi, da se že bliža čas njegovega finančnega kraljevstva. Po tretji uri je bil že doma in tedaj se je začelo delo podpisovanja, mehanično delo, ki mu je šlo tako gladko izpod rok, da je klical vslužbenec, dajal naročila in odgovore na vprašanja s prosto mislijo, dočim je istočasno desnica delala podpise. Do šestih je sprejemal prijatelje in goste, dokočal delo dneva in pripravil vse potrebno za drugi dan. Nato je bila večerja z madamo Karolino, ki mu je šla še bolj v slast kot zajutrek ob enajstih, kajti na mizi je bila delikatna pečenka in steklenica burgundca, bordočana ali šampanca, kakor si je pozelel.

"Recite mi, da nisem praktično moder!" je dejal večasih med snumom, kadar je sedel s Karolino pri mizi. "Namesto, da se klatim z ženskami in posedam v gledališču, sem tukaj z Vami kakor pošten buržva. Sporočite to bratu, da ne izgubi vere v mene."

Toda Sakard ni bil tako praktično moder kakor se je delal pred Karolino. Ravno takrat se je bil zagledal v malo pevko v nekem bufetu in enkrat se je bil celo spozabil, da je obiskal Germano Kor, pri kateri pa ni našel nobene naslade. Bil je namreč tako truden ob večerih, da bi bil večasih kar obležal. Živel je v takem hrepenenju po finančnem vspehu, da se mu ni ljubilo obujati poženja po drugih rečeh, dokler ne začetni, da se mu bliža zmaga brezpogojnega gospodstva.

"Kaj bi to!" je odgovarjala Karolina. "Moj brat je že od nekdanj tako moder, da mu je modrost nekaj naravnega in ne pridobljeno svojstvo. Pisala mu sem večeraj, da sem Vas pregovorila, da ne boste pozlatili ravnateljske sobane. To ga bo veselilo."

(Dalje sledi).

JETNIK.

Milan Pugalj.

(Nadaljevanje)

Prišla sta na stara in davno znana pota in na oba so vplivali spomini topli in blagi.

"Tod so šli tisti lepi časi!" je rekel on in ona se je bližala klopi in sedla. "Tod!" je dejala. — "Sediva!"

Mrak je bil naokrog, nad njima je razprostiral svoje veje kot stanj in ob strani pod njima se je videl tam, v dalji kočček modrega večernega neba, kjer je gorelo več velikih zlatih zvezd. Iz oddaljenega gostilniškega parka je zvenela godba in se mešala rahlo, samo v svojih odmevih v zrak kakor motne rože v živo tkanino.

Kolar je položil lice v dlan, oprl komolec ob levo koleno in gledal v njen obraz. "Po pravici!" je dejal, "če po pravici povem, moram reči, da mi je prinesla tvoja poroka neko boleost, ki je nagnela iz neznanja, a me vendar moti in spravlja ob dobro voljo."

"Nič!" je rekla ona. "Prijatelja sva in lahko se večkrat vidiva. Kaj misliš, da bom živela kakor eremit? Ne! Bolj potihno si lahko človek kaj privoščil. In še celo pri njem! On zdaj molči, zdaj žvižga Radeckinarš, zdaj zopet premišlja in bere "Don Kičota".

Vse je bilo utihnilo okrog in besede so jima zastale. Veasih sta bila ljubeč par, a zdaj je vse tako daleč, tako izpremenjeno. Njega je zabolelo in v tej nenadni bolečini je segel po njeni roki. Pobožal jo je, potem poljubil, nazadnje se ga je oklenila ona, pritiskala svoje ustne na njegovo uho in šepetala: "Ti... ah..."

Besede, ki jih je izpregovoril on, so bili krivi časi in kraji in pri tem je izgovorila "časi in kraji" s sovražnim glasom, kakor bi bili to živčeni in kruti tirani, budoči v človeku strah in grozo.

"Čuj!" je rekel on, "objeti sem te hotel, a roke so mi trudne, kakor bi več ne mogle. Glej, tudi ne vem ako smejo. In če smejo, je vendar vsa ta hipna sreča, ki jo uživava tukaj, medla, neresnična. Opajava se z vinom, ki je izgubila moč!"

Tekla je vstala in sklenila nenadoma: "Takega te ne maram! Ne! Kdo bo premišljal stvari, ki jih ni mogoče nikamor preobrniti, ki so jasne in gotove! Sprijazni se najprej s tem, da sem jaz poročena! Potem se da govoriti!"

"In on", se je domislil po odmoru, "on je tvoj mož. — A jaz tukaj, premisli, a jaz tukaj — premisli! To je nekaj, rečem ti, oprosti, nekaj ostudnega!"

Tekla je sedla in se mahoma smejala: "Prosim te, ne jemlji vsega tako resno. Vse naše življenje ni vredno toliko resnobe, kolikor je rabiš ti za to kratko minuto. Živimo, glej, nekaj let in ko umrjemo: kakor bi zabili žebelje v zemljo. Ni nas več, nikoli več nas ne bo. Če se nam ponuja sreča ali veselje, čemu bi ga ne prijeli? Naenkrat bomo mrtvi in tako bo, kakor bi nas nikoli ne bilo. Naš trud nič, naše skrb nič!"

Kolar se je zavedel sentimentalnosti, v katero je bil zašel, in se je skušal otrsteti. Vstal je, stopil pred Teklo in se siloma zravnel in iztegnil roke. "Ta melankolija, ta vražja! Oprosti mi, da sem te mučil. Večer je tak, ta noč in spomni mi in ti — to vse!"

"Daj mi roko, da vstanem!" je rekla ona veselo, se krepko prijela njegove desnice in se vrgla sunkoma kvišku. "Ti si hraber, ti si moj dečko! Midva sva umetnika in življenje je najin instrument. Par pasaž si bova večasih privoščila kakor po klavirju. Ubereva najlepše strune!"

Držal jo je za roke in gledal. — Zdaj je bila polnejsa in vabljivejša kot prej. Razvila se je v sočn in zdravo mlado ženo. Njen obraz je bil bel in rdeč, oči velike, temne in vlažne, lasje črni gosti in teški.

Šla sta iz drevoreda roko v roki in ko sta se ločila na ulici, je menila ona: "Možu, svojemu možu, te moram predstaviti. Izkušala bom, da te srečam z njim in obgovorim te. Lahko me boš obiskal potem na domu in tudi na ulici me boš laglje spremljal."

lo najbolje, če bi se vsa tega rešil!

Stopil je v kavarno, pil črno kavo cigarete in gledal zamišljeno po prostoru. Kako je zdaj s tistimi nevidnimi vezmi, ki so se prepletale od nje do njega in od njega do nje? Poroka jih ni raztrgala, še to tukaj! Slučajna razmerja, oddaljenost, kraji in ljudje so slepili in goljufali srca, nocejo je vse padlo. Tekla je zopet tukaj, vidita se in videla se boste še večkrat.

In vendar je vse drugače, kakor je bilo. Strah je vmes, tiha groza, ki se je ni mogoče oprostiti. Človek tiplje kakor v temi. Ali je prijel prijateljevo roko ali spolzko kačo?

III.

Ro se je nekega večera vračal Kolar s svojega navadnega izprehoda, je srečal nenadoma Teklo in njenega soproga. Že se je nekoliko mračilo in poljs, ki so ležala prostrana iz zoreča okoli in okoli, so izdihavala prijeten hlad. Tam, prvi čku konture mesta, visoki stolpi in nad njimi grad, enak jakemu čuvaju, ki bedi nad spečo množico.

Tekla se je zasmejala prej, kot jo je Kolar spoznal, in zapretila z roko: "Tu imate, gospod Kolar, zasluženo kazen, ker se tako skrivate! Zdaj smo vas ujeli in našli ste!"

Mož je imel na sebi uniformo, obatal je zadaj, se postavil po vojaško in salutiral.

"To je moj mož, stotnik Lujo Matuž in to tukaj je moj prijatelj iz prejšnjih let, gospod Guštin Kolar!"

"Čast!" je rekel soprog. "Čast!" in vnovič salutiral. Stisnil mu je roko in rekel možko in resno: "Vabim vas, da greste z nama. Midva, veste, sva prišla iz krajev, kjer je doma gostoljubje: iz Dalmacije. Jaz sem Dalmatinec."

Kolar se je pridružil in vrnil so se proti mestu.

"Veste, kdo vas je izdal!" je vprašala Tekla, ki je hodila na sredi. "To uslugo je storila meni in mojemu soprogu moja prijateljica Ana. Danes ste najin gost, ali ne, Lujo?"

"Gotovo!" je dejal soprog. "Najin gost! Ali kakšno, dovolite mi, je vaše zanimanje? Veste, laglje se govori s človekom, če ve, s čim se bavi in kakšne funkcije opravlja!"

"Učitelj glasbe sem!" je pojasnil Kolar. "Na tukajšnjem glasbenem zavodu sem profesor!"

"Čast!" je pritrtil in salutiral Matuž. "Čast! Godba, gospod moj, to je nekaj lepega, rekel bi, veličastnega! Pripetilo se je že, da me je kaka korčmeša, ki jo je glasno in mogočno zaigrala vojaška godba, spravila v pravo navdušenje. Doslovno: razburil sem se. Ali na prvi mer opereta "Grejša". To, prosim je tisto, kar imenujemo umetnost. Človeka razigra, spravi ga v dobro voljo, da mu razviličenja!"

"Kako se pa imate sicer?" je vprašala Tekla in prijeto zategnila "ima-ate". Vidi se, da dobro. Vedno ste mladi, čas gre mimo vas in vas ne poškoduje!"

"Tudi vas ne!" je dejal vmes Kolar in bil v zadregi zaradi soproge, ki je vztrajala v svoji drzni šali.

"Mene grdo obdeluje čas, prosim!" je rekla Tekla. "Tukaj, izvolite pogledati, v kotu pri obeh prve gube. Ali ne vidite?"

"Ne!" je dejal.

"To je zavoljo mraka!" je dostavil Matuž enako važno, kakor je bilo vse, kar je povedal.

Prišli so v mesto in se približali kmalu stanovanju. Pri vratih se je stotnik poklonil še enkrat in rekel: "Vabim vaše blagorodje, moje žene prijatelj je tudi moj prijatelj in moje stanovanje mu je vedno odprto."

Ko so prišli v sobo, si je ogledal Kolar v svetlobi električne luči svojega gostitelja. Bil je v obraz rjav in raskav. Pod nosom je imel brke in na levem licu eno brazdo po dolgem in niže spodaj še eno po čez, ki se je pričlenjala že na bradi. Stotnik je govoril o teh dveh brazdah rad in jih zamenjal s tistimi, ki so jih zadali.

"Ta tukaj", je dejal, in kazal brazdo po dolgem, "ni junak. Zadel je slučajno, kakor kursa zrno. A tale", pokazal je brazdo, ki se je pričlenjala na bradi, "ta je vreden hvale. Močan je in bori se kakor lev. Izval sem ga samo zato, ker me je gnala radovednost, da se poizkusim z njim. No, ukrenil me je; ali gospod, to je bil boj! Sablji sta sikali kakor dve kači!"

Tekla je prinesla sama na mizo prigrizek in vino in pili so poz-

no v noč. Ko se je stotnik nekako ko razvilil z vinom, je pričel povikati dovpite. Vedel jih je neprimakovano mnogo in Tekla je postala šala z zanimanjem in se smejala.

Kolar se je poslavljajal o polnoči. Po stopnicah ga je spremljala Tekla in spodaj v temi veži je vplivala nalašč svečo in se ga oklenila. "Zdaj je vse v redu," je omenila, "zdaj prideš lahko vsak dan. Ob osmih on odhaja in se vrača opoldne, ob dveh zopet gre in pride ob šestih."

"Kako si mogla," je vprašal zamisljeno Kolar, "kako si mogla tega človeka vzeti, kaj si našla na njem?"

"Aj," je vzklila z nevoljo ženska, "pusti že to! Kaj ti ta zadnje veš, kaj vse nas zanima, kako me mislimo in zakaj delamo tako, kakor vam možkin ni peče? j! Nehaj s temi stvarmi in pravi se na razmere. Pridi takoj jutri! No, servus!"

Poljubila ga je, odklenila vrata in ga skoro potisnila na mesto. Z okna v prvem nadstropju se oglašil stotnik in zaklical: "Na evidenca, gospod! V nedeljo tvoj gremo na izlet, kakor smo se dogovorili. Redenzivno je ob dveh popoldne pri vas!"

"Da!" je kimal Kolar presenečeno, privzdigoval klobuk in odhajal po prazni ulici: "Lahko noč!"

Drugi, tretji in četrti dan je hodil sam zase po novih potih, da bi ne srečal kakega znanca. Mislil je na desno in levo in vedno šel, kakor bi se predla okoli in okoli njega nevarna mreža, ki se je ne bi mogel oprostiti. Tekla je poročena, žena drugega in zdaj ni več tako, kakor je bilo. Če najk njjo občuje, je to občevanje tistapstvo, združeno s strahom pred nevidno pravico in kaznjivo. Če boče vse prekiniti, ne more, ker noče tega ona, žena drugega.

"Vse to," je naenkrat mahnil in se razburil, "vse to bom pustil gotovo! Človek ni v verigah, na kon je izključen in tako dalje, pravzaprav pa je uklenjen, kakor ni koli ne. No, jaz se oprostim!" In čez nekaj časa je dostavil: "Če se pojde drugače, prosim za premeščenje!"

Iste dni je prejel pismo. Pisal mu je Tekla, ljubeznivo in žalostno obenem. Ves prejšnji dan se je ganila od okna, gledala in okoli njega ne prikazala, a njega ni bilo. Čemu ne pride, čemu je čuden, ne je ne muči!

Šel je tja, kakor je pisala: popeljude ob treh in sprejela ga je vroče, kakor ženska, ki misli, da mo nanj in ga ljubi. Brez besede ga je oklepala in ne rosne, belgole roke so se ji tresle in zdel se je, kakor bi omagovala in bi ji šibile noge.

"Prosim te, Tekla," je rekel pogovornu, "pisem ne piši in pošiljal! To so prejšnji dokazi, pridejo komu v roke!"

"Niti pisma ti ne smem več poslati!" je očitala ona in izgovarjala posamezne besede z bolestjo in strahom, kako je še ni nikoli ču. Naenkrat se je razlila okoli nj in po vsej sobi mučna žalost. Tekla je ležala na obeh zla usoda. Tudi Kolarju je postalo nenadoma tako bridko, da ni mogel govoriti.

Malo pred šesto uro se je vrnil mož, se pri vratih veselo in glasno zasmejal, stoji bliže Kolarju in mu stisnil roko: "Pozdravljam vas, dobrodošli!"

Odpel je sabljo, jo obesil na obšalo tik vrat, stopil k ženi in viteško poljubil roko. Pravil je v avtoplanih, ki letajo nad vojaški vežbališčem. Po njegovem mnenju je vse to še šport, predznanje račna. Nesigurno je, nevedno, bi človek tvegati svoje življenje.

Kolar je kmalu odšel in sprejela ga je spremljala Tekla. "Pridi," je rekla, "pridi, sicer me bo končal! Skozi okno je pogledal stotnik mahal z roko in ponavljal: "Na evidenca, na evidenca!"

Taval je po mestu pobit in osupčen, ne da bi vedel, kam bi se odpravil. Da bi izginil, mu je šlo po glavi, a ta misel je bila združena s takim samopremagovanjem, da bi stiskal pred njim oči in pačil v bestnih potezah ustne.

Zunaj je bil poleten kres in tratah ob aleji so letale kresavice. Tu in tam so sedeli po klopih mladi pari brez gibljajev, brez besed, kakor temni, zabrisani kipi.

(Dalje prihodnjif).

KADAR SE ZGODI kaj se zgodi, kar vse zanima, kajti vsakdo bo znal, kaj se zgodi.